



4 september 2023

Uitgave van de Leido Academy, het thema-netwerk voor LevenLang Leren

Gebruik van leeruitkomsten – bijstelling wetsvoorstel Maar we stellen hierbij toch maar een aantal vraagtekens!

1 Inleiding

In dit nummer gaan we in op de meeste recente aanvulling op de wet voor het gebruik van leeruitkomsten in het hoger onderwijs. Als het wetsvoorstel niet controversieel wordt verklaard, buigt eind deze maand de Tweede Kamer zich hierover, op basis van een overleg binnen de commissie onderwijs in de huidige bezetting.

Het is puur ter informatie, maar helaas toch weer met een paar kritische kanttekeningen van onze kant. Als alles verder dus wordt ingevoerd, zullen we er op een gegeven moment verder bij gaan staan als het gaat om de consequenties en de beoogde effecten.

2 Aanpassing in twee stappen van de betreffende opleidingen

Er is niet helder of er straks diepgravende discussies met de commissie onderwijs gaan plaatsvinden, gelet op de zaken die in de internetconsultatie rond het wetsvoorstel zijn opgehoest. Dat waren er nogal wat, maar OCW heeft gemeend te moeten vasthouden aan wat men al in eerste instantie in gedachten had. Wel zijn de eenheden van leeruitkomsten gepositioneerd onder de formele onderwijseenheden en een instelling zal beide leerlijnen, met onderwijseenheden en eenheden van leeruitkomsten volledig in de lucht dienen te houden, dus daarmee een behoorlijke aanslag doende op de capaciteit binnen een opleiding.

Het gaat bij de aanpassing om opleidingen waarbij die eenheden van leeruitkomsten kunnen en ook mogen worden ingezet. Voor de goede orde, het gebruik van leeruitkomsten mag sowieso altijd, maar het gaat om de context waarin in combinatie met het moeten gebruiken van een 'studieplan'. De aanpassing betreft vooral het identificeren van voltijdse opleidingen waarin het kan¹.

Hier op een rijtje de aanpassingen, waarbij we belangrijkste vet hebben gemaakt:

- Het was eerst in 2022:
Uitsluitend deeltijdse en duale opleidingen kunnen geheel of gedeeltelijk bestaan uit eenheden van leeruitkomsten.
- Vervolgens werd het in juni jl. (inclusief die 'verschrijving'):
*Uitsluitend deeltijdse opleidingen, duale opleidingen **en bij ministeriële regeling aangewezen voltijdse opleidingen met een substantiële praktijkcomponent** kunnen geheel of gedeeltelijk bestaan uit eenheden van leeruitkomsten.*
- Om nu te laten worden:
*Uitsluitend duale opleidingen, deeltijdse opleidingen en **voltijdse opleidingen met een substantiële praktijkcomponent ten aanzien waarvan dit bij ministeriële regeling is bepaald**, kunnen geheel of gedeeltelijk bestaan uit eenheden van leeruitkomsten. **Bij deze ministeriële regeling kunnen tevens voorschriften van procedurele aard worden vastgesteld met betrekking tot de toepassing van dit lid.***

¹ Maar weer voor de goede orde: In de wet staan geen keiharde definities van voltijd, deeltijd en dual. Werkenden die nog geen hbo-opleiding hebben afgerond, kunnen best voltijds worden ingeschreven en vervolgens meedoen aan programma's die vallen onder deeltijd – en ze krijgen dan gewoon studiefinanciering (als ze aan de verdere criteria voldoen). Dus ja, men kan wel van alles zeggen over deze vormen van inrichting, maar of de consequenties dan ook echt kloppen, dat is niet altijd helder.

Deeltijd hierbij

Men heeft een en ander wat verduidelijkt – al gaan we er tekstueel nog steeds vanuit dat de vermelding van ‘met een substantiële praktijkcomponent’ alhier puur betrekking heeft op de voltijdse opleiding. Maar dan blijft er toch nog wat knagen als het gaat om deeltijd (dual kent sowieso een vereiste component ‘beroepsuitoefening’). Een deeltijdse opleiding kan namelijk op exact gelijke wijze als voltijd worden geprogrammeerd, maar dan bijvoorbeeld op een aantal avonden, op zaterdagen of andere dagdelen. Zo is deeltijd ingevoerd en eigenlijk is er wetstechnisch niets aan veranderd.

Wat is de praktijkcomponent

Dat wil zeggen dat er bij voltijd en deeltijd stages kunnen zijn, praktische eenheden en alles wat kan bijdragen aan de ‘praktijkcomponent’. Kan de wetgever in verband daarmee overigens aangeven wat onder het begrip ‘praktijkcomponent’ dient te worden verstaan aangezien het niet in de wet voorkomt, ook niet in het wetsvoorstel? Vallen kleine projecten daaronder? En hoe zit het met meeloopdagen in bedrijven en organisaties? We willen niet zeuren maar als er nu wordt gesproken over ‘substantieel’ moet er wel een meetlat beschikbaar zijn om te bezien waar ‘weinig’ overgaat in ‘toch wel behoorlijk veel’. We horen het graag.

Voorstel aanpassing tekst

Maar het betekent in formele zin dat dat deze tekst nog even wat aangepast moet worden:

*Uitsluitend duale opleidingen **alsmede deeltijdse en voltijdse opleidingen die een substantiële praktijkcomponent kennen en ten aanzien waarvan dit bij ministeriële regeling is bepaald, kunnen geheel of gedeeltelijk bestaan uit eenheden van leeruitkomsten. Bij deze ministeriële regeling kunnen tevens voorschriften van procedurele aard worden vastgesteld met betrekking tot de toepassing van dit lid.***

3 Toelichting door OCW

In de toelichting staat als reden voor de aanpassing: ‘De onderhavige tweede nota van wijziging bevat een wetstechnische verbetering met betrekking tot het voorgestelde artikel 7.3, derde lid, WHW, creëert een wettelijke grondslag voor het vaststellen van voorschriften van procedurele aard bij de toepassing van dit artikellid en herstelt enkele omissies met betrekking tot de medezeggenschap’.

Men wil dus meer grip houden op de wijze waarop instellingen hun opleidingen (mede) willen gaan geven op basis van eenheden van leeruitkomsten. Het lijkt erop dat men als OCW toch enigszins is geschrokken van de kritiek op de mogelijkheden om heel flexibel alles in te vullen en vorm te geven. Daarom staat er:

‘Het wetsvoorstel bepaalt dat deeltijdse opleidingen, duale opleidingen en voltijdse opleidingen met een substantiële praktijkcomponent kunnen bestaan uit eenheden van leeruitkomsten. Beoogd is om de vaststelling dat sprake is van een voltijdse opleiding met een substantiële praktijkcomponent, die kan bestaan uit eenheden van leeruitkomsten, in een ministeriële regeling neer te leggen. De aanpassing van artikel 7.3, derde lid, strekt ertoe het voorgaande te verduidelijken. Bovendien wordt een grondslag toegevoegd om voorschriften van procedurele aard vast te stellen. Hierbij kan gedacht worden aan regels met betrekking tot de informatieverstrekking over de opleiding aan de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap’.

De tekst spreekt voor zichzelf als het gaat om de wat strakkere inkadering. Er moet nu wel een bijpassende regeling worden opgesteld en dan zal duidelijk worden hoe dit allemaal gaat uitpakken. Afwachten dus maar. Overigens is nu formeel geregeld dat alleen de opleidingscommissie instemmingsrecht heeft – en verder geen andere commissies.